

Вып. 58(2). С. 59–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2013_58%282%29__14.

2. Кравчук О. В. Порядок призначення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. В. Кравчук, Ю. В. Циганюк // Криміналістичний вісник. 2013. № 2. С. 34–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krvis_2013_2_7.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

4. Тимошок І. М. Порядок проведення судових експертиз у кримінальному процесі за ініціативою сторони захисту (відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України) / І. М. Тимошок, О. В. Косякова // Криміналістика и судебная экспертиза. 2015. Вып. 60. С. 125–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2015_60_18.

5. Щербаковский М. Г. Обов'язкове призначення судових експертиз у кримінальному провадженні / М. Г. Щербаковский // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2016. Вип. 16. С. 148–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpek_2016_16_22.

Кузік Еліна Петрівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: професор кафедри
криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Сокиран Ф. М.

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ГАБІТОСКОПІЇ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відображення ознак зовнішності людини є необхідними для розслідування кримінальних правопорушень. Найбільш часто зустрічається опис, що фіксує ознаки, які сприймаються безпосередньо або опосередковано, що складається зі слів очевидця. І те й інше має базуватися на уніфікованій термінології, тобто використовуватися метод «словесного портрета», згідно з яким опис проводити за певними правилами [2, с. 91].

Ідентифікація людини за ознаками зовнішності являє собою з'ясування тотожності або відмінності конкретної особи в кримінально-процесуальній сфері. Така ідентифікація можлива через

чітко виражену індивідуальність зовнішнього вигляду людини та відносну його незмінність (стійкість) [1, с. 206].

На сьогоднішній етап розвитку науки криміналістики розкриває існуючі види ідентифікації людини за ознаками зовнішності:

1) ідентифікація людини шляхом пред'явлення її для впізнання (живі особи, труп або його частини, фотозображення);

2) ідентифікація людини шляхом безпосереднього зіставлення зовнішності з фото – або ізопортретом;

3) ідентифікація людини шляхом безпосереднього зіставлення її зовнішності зі "словесним портретом";

4) ідентифікація людини шляхом зіставлення "словесного портрета" з фотозображенням;

5) відновлення особи загиблого за черепом (скульптурна реконструкція портрета);

6) експертне ототожнення людини за фотознімками [3].

Криміналістична фотопортретна експертиза має досить вагомий значення для ідентифікації живої особи, невпізаного трупа в певних випадках. Вона призначається за таких обставин, коли органи розслідування або суд не мають можливості іншим шляхом достовірно встановити особу при розшуку безвісно зниклих або злочинців, огляду та дослідженні невпізаного трупа, визначити факт належності документів, що засвідчують особу, їх власників та інші обставини, які мають істотне значення для розслідування [1, с. 209].

Найбільш поширеним витоків інформації про зовнішність людини є фотознімки. Впізнавальні (сигналетичні знімки), виконані за встановленими правилами, використовуються у криміналістичній практиці. Часто використовуються фотознімки, призначені для паспортів, посвідчень та інших документів. Сигналетичні знімки злочинців піддаються систематизуванню і зберігаються у вигляді фотоальбомів і фототек. В подальшому ці зображення можуть використовуватися при пред'явленні для впізнання і мати доказове значення.

Для ефективнішого розслідування злочинів різного роду використовують також відеокадри, за допомогою яких динамічні ознаки зовнішності будуть досліджені детальніше. Однак, відеозаписи не завжди можуть досить чітко виявити ознаки елементів обличчя для подальшого розслідування, особливо індивідуальних.

Серед широкого використання у криміналістичній практиці наявні суб'єктивні портрети – зображення обличчя людини, створені на основі відображення мисленнєвого образу у пам'яті очевидця. На практиці застосовують мальовані, мальовано-композиційні та фотокомпозиційні суб'єктивні портрети. Як мальовані портрети використовуються штрихові і напівтонові малюнки обличчя, статури людини, що створюють художники зі слів потерпілих, очевидців та

свідків. Мальовано-композиційні портрети складають з типізованих малюнків елементів обличчя, включених до спеціальних комплектів. Фотокомпозиційні портрети монтують зі знімків конкретних осіб, не причетних до події злочину та з фрагментів цих знімків. У завершальному вигляді такі портрети мають вигляд звичайних фотозображень [2, с. 93].

Значного поширення у слідчій практиці набув суб'єктивний портрет, складений завдяки програмі «Фоторобот». Отримані фотокопії портретів поширюються серед працівників поліції, публікуються в газетах, листівках, плакатах, демонструються по телебаченню. Однак, оскільки портрет передає лише загальну схожість, тип особи, впізнавання за такими портретами конкретних осіб не може бути доказом [2, с. 93].

Також ознаки зовнішності використовуються для встановлення особи невідомого трупа. Пластична (скульптурна) або графічна реконструкція обличчя за черепом – отримується скульптурний чи графічний портрет на підставі методу професора М.М. Герасимова, підрунтам якого є використання статистично встановлених закономірних залежностей між будовою кісток черепа людини, товщиною і формою покривних тканин голови і обличчя. Проте реконструкція не створює точного портрета померлої особи, тому що в ній не відбиваються усі ознаки зовнішності, які використовуються як ідентифікаційні (наприклад, будова вušних раковин, форма кінчика носа, контури брів та ін.), тому реконструкція є відображенням суб'єктивним, хоча її основою є такий об'єктивний носій інформації про ознаки зовнішності, як череп [3].

Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що дані методи криміналістичної габітоскопії значно полегшують роботу працівників Національної поліції, а особливо оперативних і слідчих працівників при тривалому процесі розслідування злочину і дають достатньо відомостей і підстав для встановлення істини при досудовому розслідуванні.

Список використаних джерел

1. Криміналістика [текст] : підручник / В.В. Пяковський, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
2. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Кузьмічов Я. В. та ін. Криміналістика: питання і відповіді. Навч. посіб.– К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
3. Криміналістична фотопортретна експертиза. URL: https://pidruchniki.com/1092122151558/pravo/kriminalistichna_fotoportret_a_ekspertiza (дата звернення: 04.03.2019).